

MOZSGÓ

TÖRTÉNETE KÉPEKBEN

„Az élet csak úgy érthető, ha visszatekintünk, de csak úgy élhető, ha előrenézünk.”
/S. Kierkegaard/

Nagyon sokan járultak hozzá történetekkel, fényképekkel, dokumentumokkal a kiadvány létrejöttéhez.

Köszönet és elismerés illeti mindazokat a személyeket és szervezeteket, akik és amelyek önzetlen munkájukkal és közreműködésükkel segítették munkánkat.

MOZSGÓ

Mozsgó – akik itt születtek, itt élnek vagy éltek, kötődnek falujukhoz, büszkeséggel ejtik ki e szót. Mozsgóinak lenni fogalom, jelenti a közös múltat, jelenti az évszázadok alatt felhalmozott tudást. A szorgalom, a tenni akarás meghozta gyümölcsét, falunk él, fejlődik, élni akar.

Mozsgó mindig is vezető szerepet töltött be a környékbeli falvak sorában, és ezt az elsőséget meg tudta tartani napjainkban is. A közös múltunkat, a szellemi, kulturális, épített és természeti örökségünket meg kell ismerni ahhoz, hogy Széchenyi István szavait idézve “Tiszteld a múltat, hogy érthesd a jelent, és munkálkodhass a jövőn.”

Ez a kiadvány a kedves olvasót kívánja megismertetni Mozsgó történelmének fontosabb állomásaival. Egy ilyen alapra lehet és kell építkezni, mert “A jövő azoké, akik hisznek az álmaikban.” (Roosevelt)

Kovács Zsolt

polgármester

MOZSGÓ, A ZSELIC ÉKSZERDOBOZA

Mozsgó Baranya megye nyugati–észak-nyugati részén, Szigetvártól északra, a Zselici-dombság déli dombjai között, gyönyörű természeti környezetben fekszik.

Megközelítése a Szigetvárt Kaposvárral összekötő főútvonalról lehetséges, Szigetvártól 10, a megyeszékhelytől 40 km-re található. Szomszédos még Almáskeresztúr, Csertő, Szulimán, Szentlászló falvakkal.

Tájegységi képe élesen elüt a Drávától északra húzódó lapálytól, valamint a nyugaton vonuló belső somogyi homokterülettől. Keleten azonban észrevétlenül simul bele a Mecsek lenyúló dombosaira. Nem is lehet megkülönböztetni azt a határvonalat, amely elkülöníti a Baranya hegyháti domboktól. Északon ugyancsak nehéz megjelölni azt az elválasztó vonalat, amely a tájegység megszakadási vonalát jelzi. Ezt a határt az Almamelléknél kelet-nyugati irányban húzódó völgy képezi.

©Somogyi-Tóth Dániel

„Mozsgó milyen kellemes kilátású...fekvésű.”
(Kollárovcics Sebestyén mozsgói plébános)

Mozsgó olyan természeti környezetben fekszik, mely az itt élők számára különleges, megőrzendő érték. A táj szépsége, az itt csordogáló patakok, a hangulatos erdei utak számos élménnyel gazdagíthatják az erre járókat.

A falu központjában az erdők által körülölelt völgyben található a Pringli-völgy. Kedvelt kirándulóhely, innen indul a Szentkút-forrástól a Mozsgót Almáskeresztúrral összekötő 6,2 km hosszú Ezüsthárs tanösvény. Útközben a túrázó találkozik a Zselic tájegységre jellemző növény- és állatvilág jelentős részével. A legfontosabb erdőalkotó fajtákat információs táblákon mutatják be.

A Szentkút-forrást 2001-ben újjáépítette fel a Szigetvári Erdészeti

A dombokkal szegélyezett, védett terület nagyon sok forrást rejt magában. Mozsgó jellegzetes patakja a Porovicza, mely a környék kis vizeit összegyűjtő Almás-patakba ömlik. A völgyben bújjik meg a sportpálya, nemcsak a jelenleg Megye II. osztályban játszó focicsapat bajnoki mérkőzéseinek, hanem a rendezvényeknek is otthont ad. Szigetvár irányában felkapaszkodhatunk Alsószőlőhegyre és a Zsibóti-szőlőhegyre.

EMLÉKEK ŐRZŐI

Egy közösség életében fontos, hogy legyen, legyenek olyan személyek, akik összefogják, szervezik a közösség életét, és feljegyzik mindazt, ami a falu életével, történetével kapcsolatos. Ez a kiadvány nagymértékben felhasználja Lengyeltóti János írásait, az általa összegyűjtött dokumentumokat, Péteri Ferenc fényképeit, aki húsz éven keresztül vezette a falukrónikát.

LENGYELTÓTI JÁNOS

(Szigetvár, 1910. 09. 28. – Mozsgó, 1991. 12. 01.)

Lengyeltóti János Szigetvár szülötte, 1930-tól Mozsgó község lakója. Hosszú évekig az általános iskola nevelője, majd igazgatója, később pedig a művelődési ház és a honismereti szakkör vezetője.

A Pécsi Püspöki Tanítóképző tanárai formálták történelmi szemléletét, a múlt értékei iránt érzett elkötelezettségét.

Kutatta a falu múltját, néprajzi gyűjtőmunkáját házról-házra járva végezte. A helyi szokások, mesék, történetek, így válhattak közkinccsé. Az így megkezdett értékmentés egész életében tevékenységének fontos része maradt.

A művelődési ház igazgatójaként hihetetlen energiával és szervezőkészséggel látott munkához. Folytatta a honismereti kutatómunkát, kisdíjaknak, fiataloknak szakköröket szervezett: gyűjtötték a régi tárgyakat, versenyeken vettek részt, munkájukat országos szinten elismerték. Felnőttek részére foglalkozásokat, színházi előadásokat szervezett. Művészeti csoportok, neves előadók szerepeltek telt ház előtt.

1973

1977-ben vonult nyugdíjba, de amíg egészsége megengedte, szakköri munkáját folytatta. 1978-ban kialakította a falumúzeumot.

1980-ban aranydiplomájának átadási ünnepségét Sára Sándor filmrendező rögzítette a Néptanítók című filmjének részeként.

1991-ben Mozsgó első díszpolgárává választották.

Ugyanezen évben hunyt el, sírján a felirat verséből idéz: "Szívharagnak jöttem közétek."

Nevét szeretett iskolája 1996. május 18-án vette fel.

Lengyeltóti János

PÉTERI FERENC

(Budapest, 1915. 02. 13. – Pécs, 2004. 02. 11.)

Szülőfalujának Szabadszállást tekintette, ahova – korai árvasága miatt – nevelőszülei költözött.

Elemi és középiskolai tanulmányai után a Budapesti Református Theológiai Akadémián segédlelkészi oklevelet kapott, majd Nagykőrösön lelkész-tanítói oklevelet vehetett át.

Pályáját szűkös körülmények között, de nagy lelkesedéssel kezdte, oldalán feleségével, élete párjával.

A történelem viharai nem kerülték el őt sem. A II. világháborúban tábori lelkészként szolgált. A fronton fényképezett, pontos leírásokat készített a temetési helyekről és személyekről. Fotóit, visszaemlékezéseit felhasználta 1981-ben a Magyar Televízió Pécsi Körzeti Stúdiója Hol vannak a katonák? és Sára Sándor Krónika című sorozatában.

A háború után még egy ideig folytatta református lelkészi és tanítói munkáját Markócon, de 1951-től választania kellett, és ő a tanítást választotta. Így került Almáskeresztúrra igazgatótanítónak.

A falu rövid idő alatt befogadta őket, hűségesen szolgálták a közösséget. Az emberek bizalommal fordultak tanítójukhoz, aki jogászuk, mérnökük, orvosuk is volt egyben.

Az 1962. évi körzetesítéssel Mozsgóra került, ahol a felső tagozaton számtant és fizikát tanított, és igazgatóhelyettesként is dolgozott.

1972-ben a Baranya Megyei Levéltár kezdeményezésére minden községnek vezetni kellett a krónikáját évről-évre. Az első esztendő kivételével ő is bekapcsolódott ebbe a munkába egészen 1993-ig. Eleinte

négy község mindennapjait jegyezte le: Mozsgó, Almáskeresztúr, Csertő, Szulimán.

A krónika három részből állt: napló, statisztika, dokumentumok.

Rögzítette az eseményeket, a község fejlődését.

Erőssége a krónikának, hogy évente 120-150 darab fénykép került a dokumentumrészbe.

Péteri Ferenc 1944

Lengyeltóti János - Péteri Ferenc

Pecset lenyomata 1776 (Baranya Megyei Levéltár)

DOMBORÓ ... MOSGOW... MOZSGÓ

Az emberek letelepedési helyüket életszükségleteik szerint alakították. Mozsgó a zselici dombok legdélebbi nyúlványain épült, patakokkal, ősi erdeivel jó búvó- és élelemszerző hely is volt egyszerre.

A település első írásos említése 1330-ból való, ekkor még Domborónak hívták. A szláv *dobrava* kifejezés tölgyerdőt, ligetet jelent.

Mozsgóról, mint községről Csánki Dezső „Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában” című munkájában a következőket írja: Mosgow /köznyemes nevében fordul elő 1375-ben /Dombro /Dombrow/ más néven Mosgov. A község neve sokáig mindkét alakban előfordul.

Az idők folyamán elnevezésének alábbi változatai alakultak ki:

1330	Dumbrou, Domburow
1375-1542	Mosgow, Mosgo
1687	Mosgaj predium
1730-1756	Mosgov, Mosgo
1813	Mosgó

A község nevét Kollárovcics Sebestyén plébános a *Historia Domusban* (1760-ban) a következőképpen magyarázza:

A Porovicza-patak a környék jobbágyasszonyai számára Mosó-hely volt, vagy ebből ered a Mosgó név, vagy a horvát Mozga 'öszvér' szóból. A török uralom idején az idetelepített illir lakosság ugyanis az Ödön-völgyben öszvért tenyésztett.

A XV. században Baranya vármegyéhez számították. 1499-ben Szentgáli László fia, Gergely, valamint testvérei itteni birtokaikat Török Imrének adták el. 1626-27-ben Balogh János volt a földesura a pannonthalmi főapátság dézsmajegyzéke szerint. A török hódoltság alatt valószínűleg folyamatosan lakott helység. A 18. század elején néptelenedett el. 1726 tájban magyar és horvát származásúak kezdtek benépesíteni; később németek érkeztek. A 19. század első felében a három nemzetiség egyenlő arányban szerepelt. A század második felétől a magyar nyelv kezdett általánossá lenni.

1715-33-ban puszta és részben gróf Batthyány családé volt. 1766-ban már önálló jobbágyközség, melynek herczeg Batthyány Károly volt a földesura, 1776-ban pedig gróf Batthyány Tivadar. 1848-ig gróf Batthyány Kázmér bírta, 1850-ben a Biedermann család vásárolta meg. (Csánki Dezső 1914)

Mosgó 1865

Bélyegzőlenyomat 1856-1888 (Somogy Megyei Levéltár)

Bélyegzőlenyomat 1891-1907
(SML)

1908-1949 között használt
pecsét (SML)

A TELEPÜLÉS ARCULATÁNAK KIALAKULÁSA

„Mozsgó a Batthyány család alatt válik jobbágyközséggé, s így bizonyos fokú szabadságokat élvez. Megépül az uradalom központját képező urasági épület a mai kastély északi szárnya helyén. A grófi család életének nagyobb részét nem itt tölti, ide legfeljebb csak a férfiak jönnek néha tárgyalni az intézőkkel, ispánokkal. A földesúr tisztjei mindenáron községet akarnak létesíteni e helyen, mert fekvésénél fogva erre kitűnően alkalmas. A dombhátaikat borító tölgyerdők nagy kiterjedésüknél fogva a sertésenyésztés kifejlesztésére nyújtanak lehetőséget. Az új településű németiség kitűnő földművelő. Új dűlők válnak termőföldekké. Csatornázzák a völgyek mocsarait.

A XVIII. század elején inkább csak uradalmi, majorszerű jellegű volt a település.

A lakóházak a mai iskoláig és templomig terjedtek. Északra még bozotos erdők voltak, amelyeket a XVIII. század közepén irtottak ki. Így hosszabbították meg az utcát, amikor már a sűrűn áramló telepesek száma ezt szükségessé tette. Érdekessége az utcának, hogy a mai kertészkert helyén is házak voltak a templomig. Urasági házként a mai kastély északi szárnya volt csak meg.

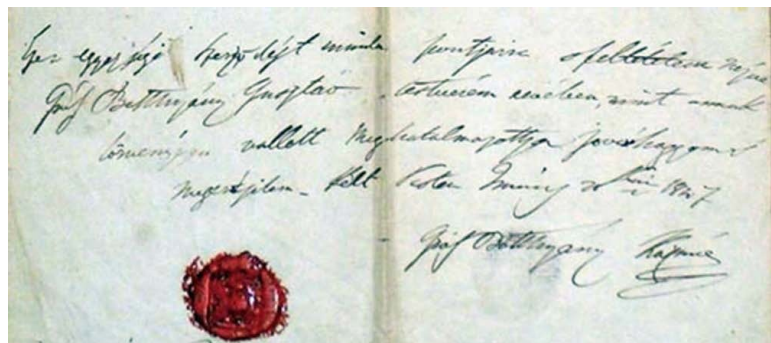
A vidék olyan vonzó és településre alkalmas volt, hogy mind nagyobb tömegben jöttek telepesek, és így hamarosan tovább kellett fejleszteni a Fő utcát. Megkezdődött tehát a Fő utca északi részén az erdőirtás, s hamarosan elérte az utca a mai hosszát. Jellemzője volt azonban, hogy az uradalom egyre-másra építette házait a jobbágyépületek közé, mintha csak állandóan szemmel akarná tartani őket.

A Fő utcával egy időben kezdték meg a mai Petőfi utca építését is.

Az 1825. évi, majd az 1836. évi országgyűlések fontos úttisztító évek voltak. Ha lassan is, „fontolva haladón is”, de mégis születnek reformok a jobbágyság életében. Mozsgó földesura ekkor Batthyány Gusztáv herceg (1803-1883), aki Bécsben és Londonban él.

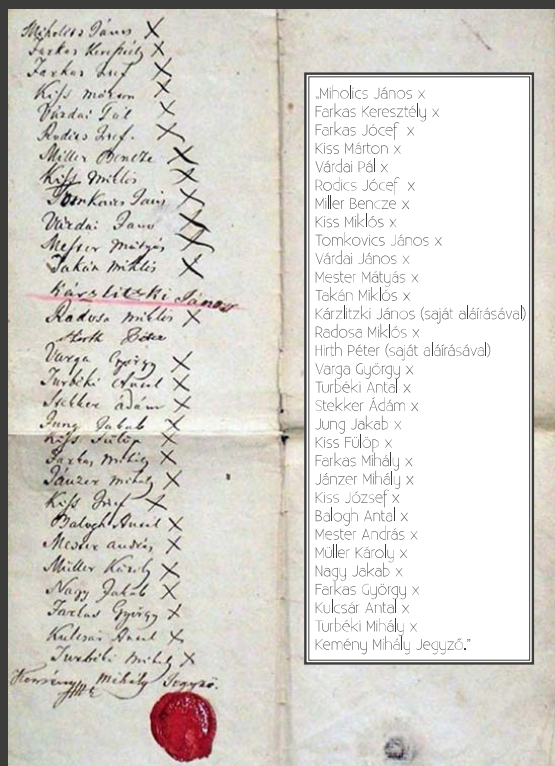
Mozsgói birtokának irányítója öccse, gróf Batthyány Kázmér volt. Haladó gondolkodású, aki főleg a lótenyésztés területén ért el sikereket. Megszervezője a somodori és mozsgói lótenyésztésnek. Új pusztát létesít Mozsgótól nyugatra 2 km-re. Ez lesz a később híressé váló mozsgói „lipicai” ménestenyéshelye. A pusztát unokaöccséről Ödön-Gusztávról „Ödönvölgynek” nevezi el. Jó gazda lévén, többször meglátogatja Mozsgót is. A jobbágyok minden ügyes-bajos dolgában ő dönt.

1847-ben írásba foglalják kérésüket a jobbágyok. Az egyezségi szerződés az urasági és jobbágylegelő rendezéséről szól, s benne foglaltak alapján döntenek egy évszázadra a jobbágyok, majd később a szabad falusiak állatainak a legelőterületéről. Ezzel Mozsgót Batthyány Károly a szabad jobbágy

„Ez Egyezségi Szerződést minden pontjaira s feltételeit nézve gróf Batthyány Gusztáv testvérem nevében, mint annak törvényesen vallott meghatalmazottja jóváhagyom s megerősítem.
Kelt Pesten Junius 20-án 1847
Gróf Batthyány Kázmér”

„Mind ezen itteni felsorolt feltételekben és állapotásokban mi alul írott Mosgói Lakosok és adózók egyenkint és egyetemben megegyezünk, azokat elfogadjuk, és az Uradalom által ajánlott 12 holdnyi legelői mennyiséggel egy egy telek után megelégszünk.
Melybeli szabad akarattal és viszonyos egyetértéssel történt egyességi szerződés négy példányban megkészítve saját kezünk aláírásával illetőleg Kezeink keresztvonásával és illető pecséteinkkel megerősítettük.
Kelt Mosgó Mezővárosában Junius hónapnak ötödik napján, Ezer nyolcszáz negyvenhetedik esztendőben. Molnárffy Ferenc Urod. ügyész.
Végh József Tisztartó.”

községek sorába emeli. Ez természetesen nem jelenti a jobbágyság megszűnését, de a község már bizonyos szabadsághoz jut. Van bírója, jegyzője, vannak esküdtjei.

Mozsgón, mint a Batthyány birtokok egyik központjában, úriszéki bíraskodás is folyt.

Számtalan vétségben helyben folytatták le a tárgyalásokat, hozták meg és hajtották végre az ítéleteket. Freifogl István 76 éves mozsgói lakos öregapjától hallotta, hogy még látta a bitófát a temető előtti téren, bár azt akkor már nem használták.” (Lengyeltóti János)

Az Úriszéki Jegyzőkönyvek bizonyítják, hogy a jobbágyság élt az „inspektorok népnéyző módszerei ellen való panaszok” benyújtási jogával. A panaszok közül néhány:

- „A Mozsgói jobbágyasszonyok panaszolkoznak az Tekintetes Úriszéknél, hogy az inspektor úr a legnagyobb télvíz idejében kötelezte őket a pataokban vászonnemű mosására, pedig a szükséges robotmunkát már elvégezték.”
- „A mozsgói jobbágyasszonyok panaszolkoznak az Tekintetes Úriszéknél, hogy az inspektor megtetézeti velük a kendert és lent, pedig a beszédők úgyis elvégezték.”
- „A hobiak panaszolkoznak, hogy az urasági erdőkben makkoltatott disznókból a mozsgói uradalom gazdatisztjei több malacot és süldőt fognak el, mint amennyiben tavasszal megállapodtak.”
- „A mozsgói jobbágyok panaszolkoznak, hogy az inspektor 4-5 napig tartó vadászatra rendeli ki őket egyfolytában.”
- „A mozsgói jobbágyok panaszolkoznak, hogy az urasági erdőből járó fából csak a gyengébbjét adják ki a szegény jobbágyoknak.”
- „A mozsgói jobbágyok panaszolkoznak, hogy az urasági inspektor nem számolja jól az iga napszámokat, és többször rendeli őket fuvarba, de különösen udvari szolgálatra. A férfiakat favágásra, az asszonyokat disznóölésnél való segítségre, a leányokat belső munkára.

(lejegyezte Lengyeltóti János)

TEMPLOM, AZ ÚR HÁZA

Mozsgónak központiségét döntően két tényező befolyásolta: a Batthyány család birtokhelyzete és az általuk alapított plébánia, mint elsődleges egyházkormányzati székhely. A plébániát 1756-ban alapították, anyakönyveit 1757-től vezetik.

A római katolikus templom építését Kollárovcis plébános leírása szerint 1737-ben kezdték meg, az építés 9 évig tartott, mert a Visita Canonica szerint 1746-ban már készen állott.

Barokk stílusban épült, Paolai Szent Ferenc volt a védőszentje, a templom oltárán az ő képe látható. A főoltárt két barokk faszobor díszíti.

1876-ban neoromán stílusban átalakították, és Magyarok Nagyasszonya tiszteletére szentelték fel. Batthyány Ádámné gróf Strattmann Eleonóra, Batthyány Károly édesanyja, látta el gazdagon felszerelésekkel. Orgonája 1820-as években készült, melyet 1896-ban Lesnyik József, majd 1949-ben az Angster gyár átépített.

8. kép

A MAGYAROK NAGYASSZONYA
TISZTELETÉRE
HAZÁNK EZREDIK ÉVÉBEN
1896

URADALMI KÖZPONT

Mozsgón, mint uradalmi központban, több intézője lakott a földesúrnak. Ők képviselték a jobbágyokkal szemben a grófot.

Az urasági épület környékén települtek a központi jobbágyházak, a ma is fennálló későbbi cselédházak.

A kastélytól észak–nyugatra áll a község legrégebbi gazdasági épülete, a hatalmas magtár. Az épületet az uradalmi mérnök tervei szerint építették a XVIII. században. Az építető Batthyány Theodor teljes átszervezést végzett birtokain. Az általa emeltetett épületek anyaga bizonyítja, hogy nem egyhamar akart megválni azoktól.

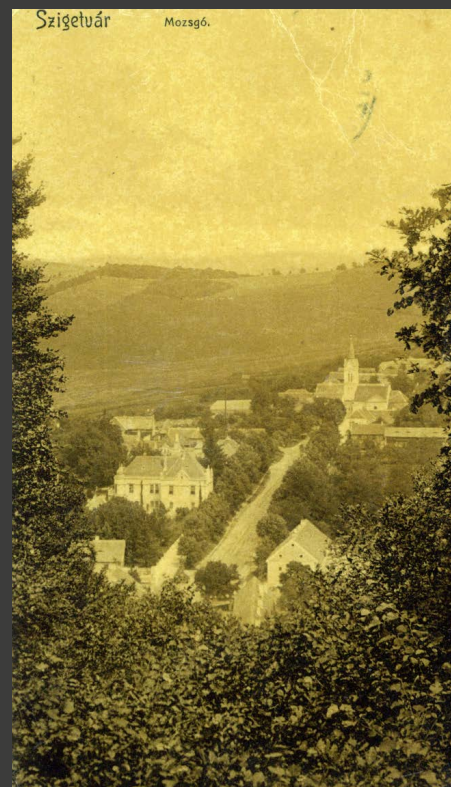
A magtár előtti hely – amely ma az iskola udvara – uradalmi kertészet volt.

Északi határán épült az iskola és a kántortanítói lakás.

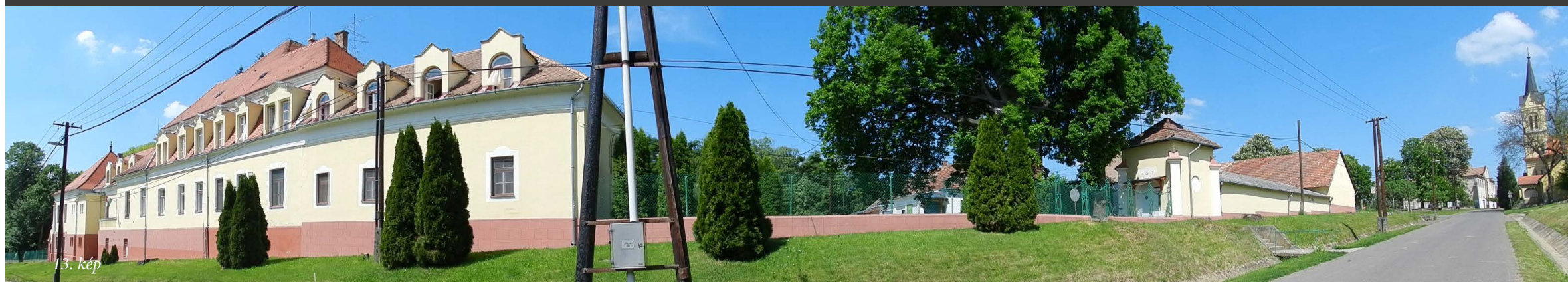
A Szigetvárról beforduló út hajlatában – mintegy örként – az uradalmi prefektus háza jellegzetes harangjával és órájával - ma már nem látható.

A jobbágyok között szabadok is voltak. Két család neve maradt ebből az időből, mind szabad telepeseké: a Kazaliczky-családé és a Bittó-családé. A Kazaliczkyak, mint uradalmi iparosok, míg a Bittók mint szegény, de gőgös kismesek maradtak fenn a nép emlékezetében.

Kötelezettséget és édes terhet hordoz az uradalmi központ fennmaradt emlékeinek, épületeinek gondozása.

A magtár műemléki védelem alatt áll, agrár műemlék.

15. kép

1907

1962

— Leégett a mozsógói kastély. Amint a színhelyről értesülünk, az elmúlt, hétfőről keddre virradó éjjel Mozsógó uradalmának emeletes, mintegy 30 szobás kastélya teljesen leégett. A mozsógói uradalom néhai tulajdonosa Biedermann Ottó lovagnak képezte tulajdonát és halála bekövetkeztével özvegyére, algyesti Tüköry Margitra és gyermekeire mintaszerű állapotban levő uradalom maradt, melynek kastélyát a művészi ízlésű tulajdonos restauráltatta és fényesen berendezte, úgy hogy a kastélyban gőgön megfordult vendégek nem győzték csodálni a szép berendezését, az abban fölhalmozott műbeccsel bíró tárgyakat, régiségeket és modern nippeteket. Messze vidéken hírneves tusculanum volt ez a kastély, melynek ismerőit bizonyára meg fogja döbbenteni az a hír, hogy az elmúlt éjjel eddig ismeretlen okból a kastély porrhégett. Szerencsére még idejekorán észrevették a tüzet, mert a fával borított ebédő, melyben a tűz keletkezett, ablakai csörömpölve törtek össze és azokon át utat talált a tűz a szabadba. A bent levők, pedig ezáltal a családnak csaknem valamennyi tagja a kastélyban aludt, még idejekorán minden holmijuk hátrahagyásával az ablakon át menekülhettek a szabadba, mivel idejekorán a fával borított lépcsőház is langhaborult és eltorlaszolta az utat a kapu felé. Ugyanezen az uton menekült a családtagok is, de a jórészt faalkotmányú kastélyból semmiféle holmit, sem fehér- és ruhament, sem bútort, sem képeket, földszinti tárgyakat kimenteni nem lehetett és minden odaégett. Emberéletben szerencsére nem történt kár. A családtagok mindent elkövetett, hogy megmenthesse, ami a kastély környékén levő uradalmi épületekben megmenthető volt és így a tűzkár csak a kastélyra szorítkozott. A család értékes ékszerei vaskazettában voltak elhelyezve, melyről feltételezhető, hogy az ellentált a tüznek, de erről még meg nem győződhetek, mivel meg ma este is tűzben állt az egész épület. Így is félmilliót meghalad a kár, mely azonban az Adriánál eszközölt biztosítás révén megtérül. A tűz keletkezésének okát a megindított vizsgálat lesz hivatva kideríteni; este még nem tudták, rövidzárlat vagy a kályha túlfűtése okozta-e a tüzet. A Biedermann lovag család egyelőre az uradalmi iroda helyiségeiben húzódott meg, amíg megfelelő megoldást talál a helyreállításra. Ez előtt egy évvel ugyanezen uradalomban leégett a luxuslovak istállója, amikor mintegy 35.000 korona kárt szenvedett az uradalom. Akkoriban néhány értékes ló is elpusztult az istállóban.

Pécsi Napló 1918

KASTÉLY

A mai kastély helyén a XVIII. században nagyméretű úrilak állott. A hatalmas vagyonú Batthyányak kezére jutott az 1700-as évek közepén. A fejedelmi uradalom - Mozsógó egyik központja lévén - a család rangját is méltán képviselte.

A Batthyányak mozsógói birtokrészét 1850-ben a dúsgazdag bécsi Biedermann Simon bankár vásárolta meg. A nagyvagyonú új tulajdonos kiváló gazdálkodói érzékkel mintagazdaságot teremtett. Fia, Biedermann Ottó, elnyerte a pápai lovag címet, így a család innentől viselte a "lovag Biedermann" nevet. Biedermann Ottó házassági kapcsolatba lépett a daruvári Tüköry vagyon egyik örökösével. Mivel igényeinek a régi földszintes úrilak nem felelt meg, lebontották.

1896-ban a régi épület alapjainak és pincéjének részleges felhasználásával új kastélyt építtetett. A kastély tervezője Lechner Ödön volt.

1918. január 21-én a kastély leégett. A tűz utáni újjáépítés ismét az ő tervei alapján valósult meg. A helyreállítást Sándy Gyula és Szepeszy Sándor építészek közreműködésével végezték el. Ez az újjáépítés az épület külső falazatát a jellegzetes lechneri ornamentikával, Zsolnay-féle díszcserepekkel, tetődíszekkel együtt, teljes egészében helyreállította.

A földbirtokos család 1945-ig itt lakott. Az államosítás miatt a kastély különböző célokat szolgált: kultúrotthon, traktoriskola..

SZOCIÁLIS OTTHON

1945 után a kastélyt több funkcióra használták: kultúrház, traktoros iskola. Sajnos ebben az időben ment tönkre a megyeszerte híres park.

1960. április 1-től új célt szolgált az intézmény, Szigetvári Járási Tanács VB. szociális otthona lett. 1989-ig elsősorban időskorúak gondozása, ápolása folyt az intézetben. 1989-től szakosított intézetként működik, értelmileg sérült embereket ápolnak, gondoznak. Kezdetben az intézet fenntartója a Szigetvár Járási Hivatal volt, majd a BM Közgyűlés Önkormányzata.

2010. április 1-től egy szervezeti egységben működik a turbékpusztai otthonnal Baranya Megyei Mozsgó – Turbékpusztai Integrált Szociális Intézmény néven. A fenntartó a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság Baranya Megyei Kirendeltsége.

A szabadidős tevékenységek tekintetében kiemelt szerepet kap a sport. Az otthon lakói regionális, országos és nemzetközi sportversenyeken mindig dobogós helyezéseket érnek el.

Szigetvári Járási Szociális Otthon (képeslap 1970-ből)

A kastély tava 1962

Az otthon első dolgozói 1962

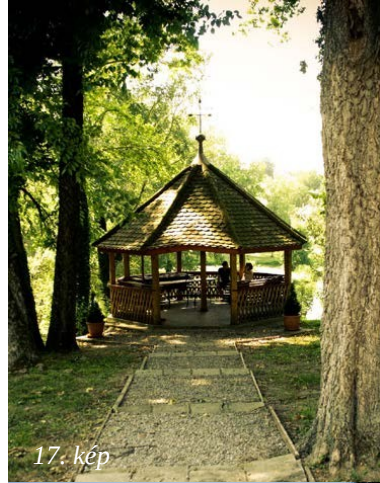

Szigetvári Járási Szociális Otthon 1962

16. kép

17. kép

18. kép

19. kép

20. kép

SÍRKÁPOLNA

A régi kastélyok jellegzetes építménye a kápolna családi kriptával. A tervezéssel újra Lechner Ödönt bízták meg, de a család az új építészeti stílust követve az egyszerűsége törekedett, és mást bízott meg.

Ekkor készült el az újjáalakított pécsi székesegyház is. Az építési és tervezési munkákban ott nagy szerepet kapott Kirstein Ágoston bécsi építész. Troll József pécsi nagyrpépost befolyására a család az osztrák építész bízta meg a családi kápolna tervezésével.

1906. évben készült el a román stílusú épület nemes anyagú (márvány) oszlopaival, bronz kapujával, ónkarikás üvegablakaival, belső kiképzésében még így – mai romos állapotában is – a környék legszebb építészeti emlékei közé tartozik.

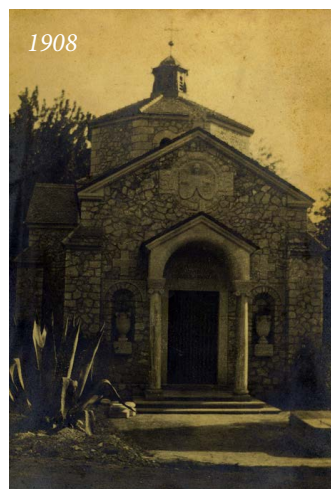
A kápolna carrarai márvány oltára 1969-ben a mozsgói templomba került.

A sírkápolnában lévő sírokat 1982-ben áttelepítették a községi temetőbe.

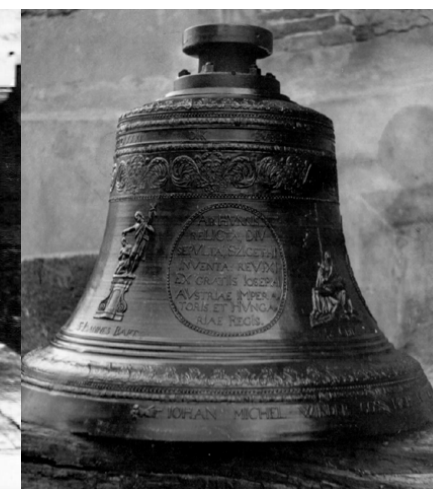
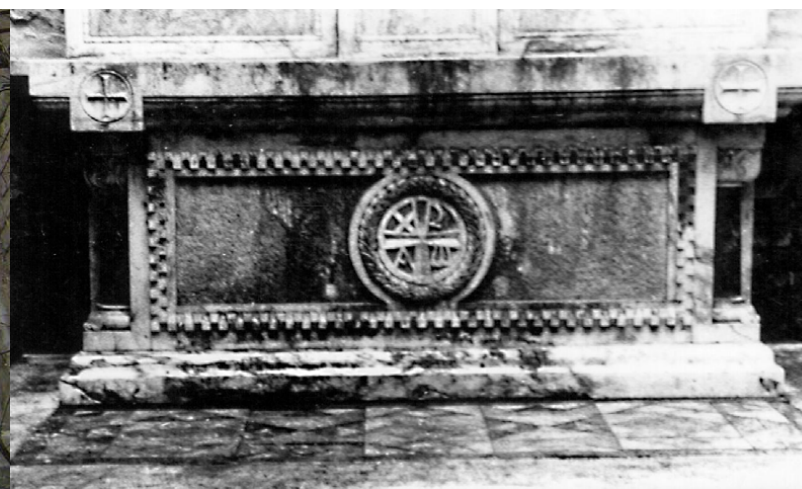
A harangja 1998 óta a temetőben áll.

21. kép

1908

KASTÉLYPARK

A park kiépítése már 1896 előtt megkezdődött. A Batthyány család ősfákkal telepítette be és a patak megduzzasztásával dísztavat építtetett.

Az újjáépült kastély köré a Biedermann család új parkot alakított ki.

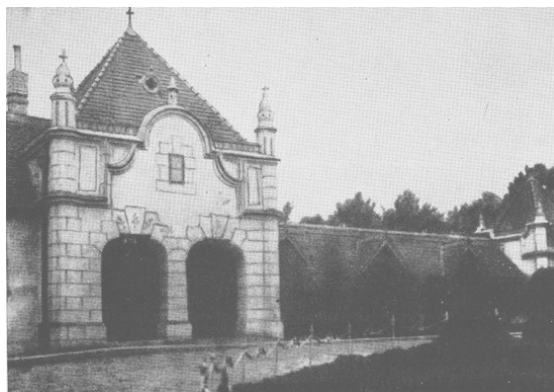
Legszebb díszje a még ma is a patak által táplált tó. A park 1896-os újjáépítésekor a tervező a tó közepére hangulatos szigetet tervezett, nyugati oldalán szépen ívelt japán híddal. A tó oldalait az omlástól való védelem céljából kitéglázták. A tó északi partjáról a vízbe vert tölgygerendákra épült fürdőház nyúlt be tornáccal és csónakkikötővel. A sziget közepén náddal fedett uzsonnázó védett az égető naptól. A sziget partja mellett oszlopokon álló hattyúház volt. A kastély felé díszlépcsőt építettek. A tó építményeit az 50-es években szétbontották.

1974. január 1-től természetvédelmi terület rangsorolást nyert. Napjainkban a fái előregedtek, veszélyessé váltak, ezért folyamatosan ritkítják.

Mozsgói tó az 1890-es években

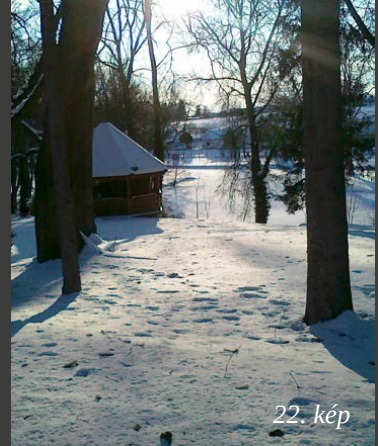

1962

Kuglizó pavilon, mely lebontásra került

22. kép

23. kép

24. kép

25. kép

TEMETŐ

A Jedinkai szőlőhegyre vezető út mindkét oldalán temető található. A ma használatos sírkert volt a falu első temetője, a XVIII. század közepén nyitották meg. Kiss Tamás feleségét 1763-ban helyezték ide elsőként örök nyugalomra.

Az évszázados használata folytán a temetkezési helyek elfogytak, helyette új területet jelöltek ki. Az új sírkertet a XIX. század közepén avatták fel, amit a manapság „régí temetőként” emlegetünk. A síremlékeken ugyan az idő vasfoga nyomott hagyott, de az öreg kövek Mozsgó múltjáról mesélnek:

Mozsgó község első körjegyzője Lejthényi Kálmán (1850-1921)

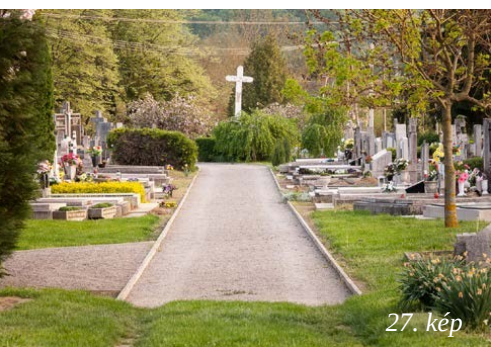
Gráf Márton, az első igazgató, kántortanító (1842-1906)

Topol Pál esperes plébános (1826-1888)

Hirling Nándor plébános (1858-1926)

Borsos István nyugalmazott erdőmester (1831-1901)

gyurasi Gyuris Pál nyugalmazott jószágfelügyelő (1823-1889)

27. kép

28. kép

Bauer János nyughelye

A mozsgói és a szentegáti sírkápolnából is ide helyezték el a Biedermann család sírjait:

Szentegáti ág – turonyi Bárá Biedermann Rezső,
Bárá Biedermann Rezsőné, bárá Biedermann Elek
Mozsgói ág – turonyi Biedermann Ottó,
Tüköry Margit, Tüköry Antal, Kada Sándor

Szentpéteri Kada Alajos és felesége Biedermann Margit
hamvait eredetileg is a temetőbe helyezték örök
nyugalomba.

Az 1930-as évek elejére ebben a temetőben is elfogytak a sírhelyek. Az akkori képviselő-testület a mai is használatban lévő temetőt jelölte ki. A még épen maradt síremlékeket elárverezték. Egyetlen vaskereszt maradt meg belőle, mely Czapf Godofréd plébános emlékét őrzi. Az első halott az új temetkezési helyen Bauer János, aki 1932. május 13-án, 76 éves korában hunyt el. Temetőgondnokként az volt a kívánsága, hogy az „új” sírkertben helyezték örök nyugalomra.

TOLLAL, ECSETTEL

KAZALICZKY ANTAL

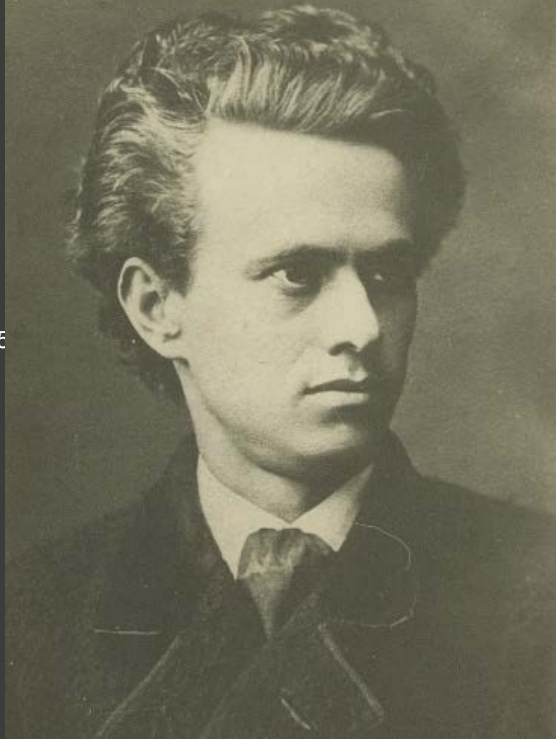
(Mozsgó, 1852. május 10. – Budapest, 1917. november 5.)

1875-ben végezte el a Színművészeti Akadémiát és Pécsre szerződött Miklósy Gyulához, majd ezt követően több vidéki színházban – Szegeden, Miskolcon – is játszott. Elsőrendű színésznek számított, 1896-1909 között a Vígszínházban is fellépett. Tagja volt a Vígszínház dráma bírálóbizottságának. Több színdarabot, népszínművet írt, ő írta a Kék nefelejcs című dalt.

Halálának 50. évfordulóján, 1967-ben a mozsgói kultúrház felvette a nevét. A művelődési ház névváltozásai után (ÁMK, Művelődési Ház) a színész születésének 150. évfordulója alkalmából - emléke előtt tisztelegve - 2012. évtől ismét Kazaliczky Antal nevét viseli.

*Kék nefelejcs, kék nefelejcs,
Virágzik a, virágzik a tó tükrén,
Beteg vagyok, fáj a szívem,
Nem sokáig élek én.
Hanem azért, hanem azért,
Koszorút, ha meghalok,
A síromra, sírhalmomra
Nefelejcsből fonjatok.*

*Kék nefelejcs, kék nefelejcs,
a hűségnek, a hűségnek virága.
De sok szőke, barna leány,
Megcsalt engem hiába.
Ha meghalok, a síromra
Nefelejcsset tegyetek,
Hadd mondja el,
Nem én, hanem ők
Csaltak meg engemet*

Kazaliczky Antal

Kada Alajos fiával, Sándorral 1922

KADA ALAJOS

(Budapest, 1882 – Mozsgó, 1967)

Híres festő, neve a nemzetközi Thieme-Becker Vollmer Lexikonban szerepel.

A budapesti Mintarajziskolában kezdte tanulmányait. A Képzőművészeti Akadémián Benczúr Gyula az évfolyam első négy legjobbja közül választotta ki tanítványául.

Fiatalkorában sokat festett Velencében és a Tátrában, főként portrékat és tájképeket.

A Biedermann családba, ezáltal Mozsgóhoz, felesége turonyi Biedermann Margit révén került.

Idősebb korában Fonyódon és Mozsgón alkotott, minden évszakot megörökített. Mozsgón az Aranyost, Fonyódon a Badacsonyt.

Sajnos 1952-ben a családnak a kastélyból ki kellett költözni, az uradalmi kertész házában éltek. A festő haláláig itt alkotott.

KÖZIGAZGATÁS... JEGYZŐSÉG... TANÁCS... ÖNKORMÁNYZAT

Mozsgó a környező települések körében mindig is központi szerepet töltött be közös jegyzőséggel, plébániával, iskolával, orvossal.

A Mozsgói körjegyzőség 1872-ben alakult meg. A falut a községi elöljáróság vezette községi bíróval és körjegyzővel, képviselő-testülettel.

A közigazgatás átalakításával 1950-ben tanácsok alakultak: Mozsgó Községi Tanács. Később a községek tanácsai egyesültek, 1966-ban Almáskeresztúr, 1971-ben Szulimán, 1973-ban Csertő.

1964. évre megépült a pártház – a ma használatos neve – rendezvényterem. Helyszínt biztosított nemcsak a tanácsüléseknek, összejöveteleknek, de itt tartották a házasságkötéseket, névadókat, ahogy manapság is.

Az 1989-es rendszerváltást követően 1990-ben a közigazgatás is átalakult. A tanácsrendszert felváltotta a helyi demokráciára épülő önkormányzati rendszer. A tanácsok helyett önkormányzatok alakultak. A tanácselnök helyett polgármestert választottunk.

A községek jelenleg önállóan működnek. De bizonyos feladatkörök ellátását összevontan végzik. Így Mozsgó, Almáskeresztúr, Szulimán községek közösen tartják fenn az óvodát, a védőnői szolgálatot.

2013. január 1-től Mozsgói Közös Önkormányzati Hivatal néven, Mozsgó székhellyel, Mozsgó, Almáskeresztúr, Szulimán, Somogyhárság, Magyarlukafa és Vásárosbéc községek önkormányzatai alakítottak közös hivatalt.

31. kép

32. kép

33. kép

Mozsgónak a járásban elfoglalt helyzetéről érdekes összehasonlításul szolgál egy 1904-ből való körjegyzőségi adózási kimutatás: Mozsgó adózói 1430 fő.

KÖZLEKEDÉS

MEGY A GŐZÖS...

Az utakkal is alig rendelkező Zselicnek nagy szüksége volt egy Szigetvárt Kaposvárral összekötő vasútvonalra, amely az összes eldugott községet érinti, megkönnyítve az adminisztratív, gazdasági, kulturális és szolgáltató központok elérését.

Megnyitására 1900. november 8-án került sor. Naponta mindössze két vonatpár járta végig a pályát, megszüntetésekor már három.

Az első világháború után 1921-ig - a szerb megszállás végéig - a MÁV vonatai Kaposvártól csak Mozsgóig jártak. Az állomás szigetvári végénél lévő Porovicza-patak volt a határ a megszállt terület és Magyarország között.

A vasútvonalat 1976. december 31-én megszüntették.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

MAGYAR ÁLLAMVASUTAK

Tanuló igazolvány
sz.: **020030 SZ** Havijegy száma:

TANULÓ HAVIJEGY PÁPADUS KÖCSI

Érvényes 50 km távolságra. Ára 65.- Ft

MOZSGÓ-SZULIMÁN -től

Érvényes az igazolványon feltüntetett útvonalon és vissza
1956. év **december** hónap végéig.

A tulajdonos névjelzése: *Károlyi János*

Arcképes "Tanuló igazolvány" nélküli érvénytelen.

16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31

Tanulói havijegy a Szigetvár-Kaposvári vasúti szakaszra
1956

JÁRMŰVEL AZ UTAKON

Mozsgón, mint a falvakban általában, a parasztok, iparosok, kereskedők gyalog vagy lovas kocsival jártak, az előkelőség rendelkezett csak hintóval.

Háttérben a kéttantermes iskola és tanítói lakás az 1920-as években

A falu utcái 1945 után lettek aszfaltozva. 1973. évre a község hét utcájából ötnek elkészült a bitumenburkolata.

A község rohamos fejlődése új utcák nyitását tette szükségessé. A házhelyosztással megnyitott Árpád utca – nevével az új honfoglalásra utalva – új házai megváltoztatták a község képét. 1945-ben a lakóházak száma 231, 1973-ban 307.

BUSZKÖZLEKEDÉS

A buszközlekedés 1953-ban indult meg Szigetvártól Almáskeresztúrig. Naponta kétszer, reggel és este 6 órakor jártak a buszok. A diákjáratot 1965-től indították.

2011. áprilisától működik a faluban a tanyagondnoki szolgálat, melynek célja a szőlőhegyi lakosság integrálódásának elősegítése. Az ellátást kilencszemélyes kisbusz segíti.

2013. szeptemberétől 28 személyes iskolabusz áll a falu rendelkezésére, mely az intézményekbe járó diákokat szállítja.

INFRASTRUKTURÁLIS FEJLŐDÉS

A község villamosítása 1948-ban kezdődött el.
(Jedinka szőlőhegyben 1983-ban vezetik be a villanyt.)

Ívóvíz hálózatának kiépítése 6 évet vett igénybe
(1968-1973)

1968-ban fúrták az artézi kutat
1969-ben alakult a vízmű
1970-ben elkészült a 100 m³-es víztároló
1973-ig lefektették a párhuzamos vízvezetékét

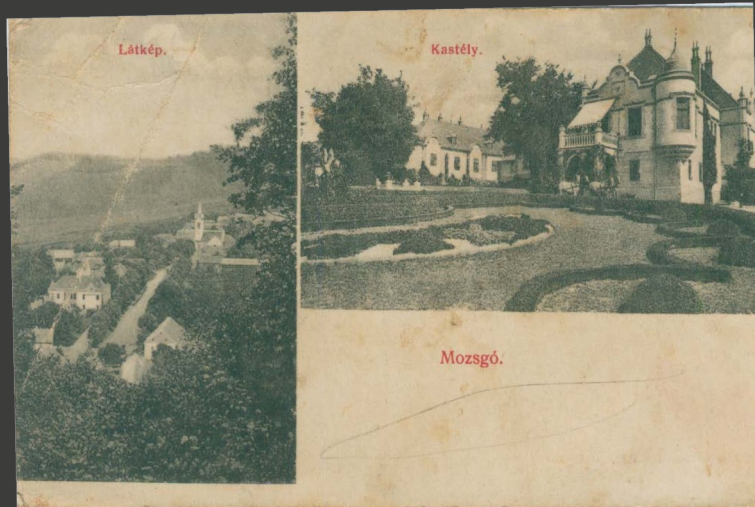
Szerelik a vezetékét az Árpád utcában 1975

*Telefon előfizetők száma 1975-ben 22 fő, 2 állomás
segélykérésre, 1 nyilvános telefon*

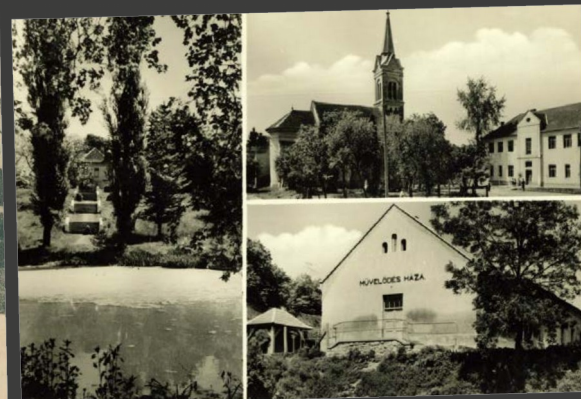
Villanyvezeték cseréje 2013

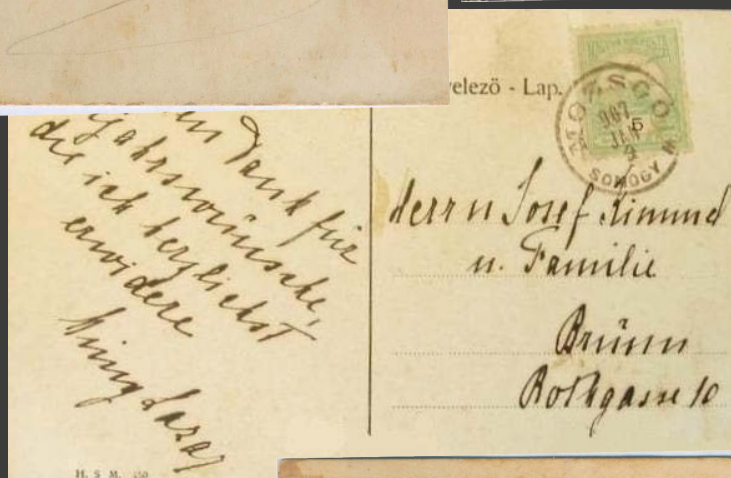

Kastély 1912

1970

Fő utca 1927

1949

ÜDVÖZLET

MOZSGÓRÓL

35. kép

POSTA

A posta 1906 óta működik, ahol a levél- és csomagküldemények fogadása, továbbítása mellett telefonálni, távírózni is lehetett. Természetesen a legnagyobb forgalmat az uradalom bonyolította.

Az ő megrendelésükre készültek a 20-as, 30-as években a mozsógói tájat, falut, kastélyt bemutató képeslapok.

1993. novemberében adták át az új, tetszetős posta épületét.

2005. évtől használható a szélessávú internet kapcsolat.

IPAR, SZOLGÁLTATÁS, KERESKEDELEM

A 19. század elején az iparosok egy része az uradalom szolgálatában állt, a többiek viszont önálló társadalmi réteget alkottak. Munkájukból főként azok az iparosok tudtak megélni, akik a paraszti gazdaságok eszközkészítését és javítását segítették elő.

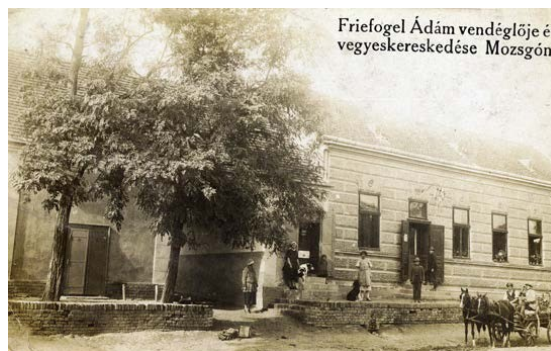
Mozsgói iparosok zászlója 1886

A kocsmákban nem csak italkimérés folyt, itt rendezték a vasárnapi táncokat, bálakat.

Máttyás vendéglő (mai Gesztenyés), középen Máttyás Ferenc, a kocsmá tulajdonosa 1945

Friefogel Ádám vendéglője és vegyeskereskedése 1930

1967 megnyílik az ÁFÉSZ- faüzem
1969 "Útba esik jövet menet a takarékszövetkezet"
1974 fodrászat
1981 első magán vegyesbolt nyílik
Ezt követően több magántulajdonú kereskedelmi és szolgáltató egység nyílt.

1996 Szigetfa Kft. üzeme Szentmiklós-pusztánál

A kereskedelmet az ÁFÉSZ bonyolította, 1973-ban 1 vegyesáru bolt, 1 húsbolt, 1 italbolt, 1 presszó működött.

ÁFÉSZ vegyesáru bolt 1973

Fodrászat 1974

Szigetvári Takarékszövetkezet, épült 1992-ben

MEZŐGAZDASÁG

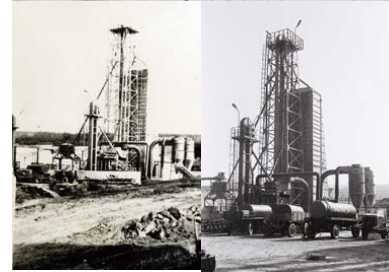
Mozsgón - mint más falvakban - elsődlegesen a mezőgazdaság biztosította az emberek megélhetését, életüket, szokásaikat, hagyományait ez alakította.

1938 cséplőgépen

Mozsgón az első termelőszövetkezeti csoport (TSZCS) 1949-ben alakult meg, de ez a próbálkozás kudarcba fulladt. A második 1953-ban jött létre. Három ágazatban folyt a termelő munka: mezőgazdaság, állattenyésztés és gépüzem, központja Szentmiklós-pusztá volt.

A körzetesítés a termelőszövetkezetekre is kihatott, 1967-ben Zrínyi MGTSZ néven a négy község közös szövetkezetet hozott létre.

37. kép

Az első szabadon választott parlament 1992-ben megalkotta az úgynevezett szövetkezeti átalakulási törvényt, a termelőszövetkezetek lassan felszámolásra kerültek.

Megjelentek a magángazdaságok.

38. kép

VÁLLALKOZÓ ÖNKORMÁNYZAT

2011. évben indultak az állami közmunkaprogramok. Ennek köszönhetően a falu legnagyobb vállalkozója az önkormányzat lett.

Az ipari és mezőgazdasági ágazaton belül is többféle munkafolyamat zajlik.

2012-ben a régi faüzem 1200 m² területű üzemcsarnokát az önkormányzat megvásárolta, melyben helyet kapott a mézkonyha, gyümölcsle-, szárító- és aszalóüzem, valamint az ipari jellegű üzemcsoportok is.

2014. novemberében kerül átadásra a vágópont és a sertéstelep.

Önkormányzat üzemcsarnoka

Vágópont és sertéshízlalda

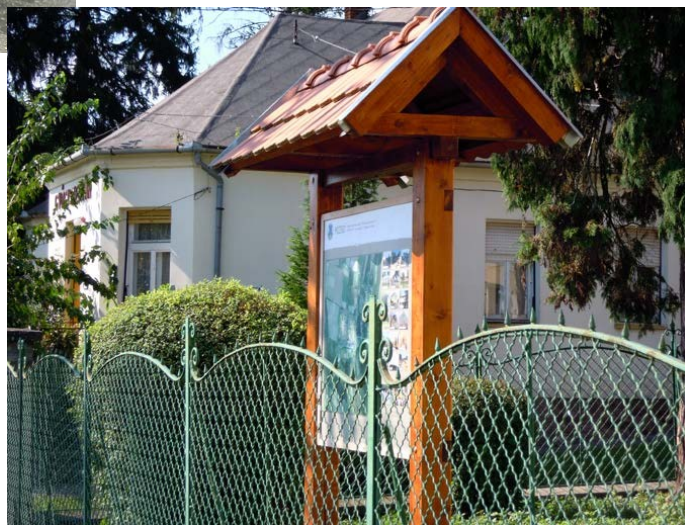

39. kép

Az építőbrigád az ingatlanok építése mellett felújítási munkákat is végez. Évente egy-két épület újul meg. A tetszetős falukép kialakításában az asztalos- és lakatosműhelynek is jut szerep.

EGÉSZSÉGÜGY

A községi orvosi állásról 1890 óta tudunk. 9 község és 6 népes puszta tartozott az orvosi körzethez.

Az orvosi ellátás mellett gyógyszerertár is működött.

1945 után a mozsági orvosi körzethez tartozott Almáskeresztúr, Csertő, Szulimán és Elekpuszta. 1957-ben körzeti állatorvosi, 1965-ben körzeti fogorvosi szolgálattal bővült az egészségügyi ellátás.

1985. évben készült el az a kétszintes épület, mely otthonul és munkahelyül szolgált a körzeti orvos és a körzeti védőnő számára. Az épületegyüttesben ma a könyvtár és változatlanul a védőnői szolgálat működik.

ISKOLA

Lengyeltóti János feljegyzéseiből: „Az uradalmi épület északi határán épült az iskola és a kántortanítói lakás. Pontos évét nem tudjuk, a plébánia irattárában lévő Historia Domus-ban találkozunk vele először.

A lakás-, föld-, fa-, bor-, párpénz járandóság mellé búcsúk alkalmával a vendégek ellátására tikmonyt, fiatal jércét, bort is megállapítanak. Az iskolát és mestör-lakást már létezőnek mondják a feljegyzések. 1782-ben szerepel az iskolamester neve Paczák János 30 éves személyében. Az iskola épülete egyben kántortanító-lakásul is szolgált.

Az általános tankötelezettséget elrendelő 1868. évi törvény következményeként épült fel a mai iskolaépület utcai vonalának földszinti része két tanteremmel, középpütt két kisebb helyiséggel, mely az osztálytanító lakásául szolgált.

1870. évig egy tanerős egyházi iskola volt, majd ezt követően vált községi fenntartású iskolává két pedagógussal. 1890-ben újjáépítették.

Az uradalmi központ folytán gyarapodó cselédvilág fokozta az iskola benépesedését. Galambos-, Ödönvölgy-, Szent Miklós-, Bükkfa-, de különösen Jedinka- és Alsószőlőhegy külterületek gyermekei számára szűknek bizonyult a két tantermes iskola, melybe száznál több növendék járt.

A meglévő földszintes iskola alapjaira emeletet építettek, az udvar felé pedig új szárnyat toldottak. 1929-ben elkészült a környék akkori első, emeletes falusi iskolája, a tanítás három nevelő közreműködésével történt.”

Az 1948-ban történt államosítás során különvált az alsó- és felsőtagozat, a nevelők száma hat. Mozsgón kívül fogadták Almáskeresztúr, Csertő, Elekmajor és Szulimán községek tanulóit is.

Az iskola létszáma 1966. évben 203 tanuló - Almáskeresztúrról 20, Szulimánból 26, Alsószőlőhegyből bejáró 47 tanuló. Ebben az évben nyílt meg az étkezési napközi otthon

három tanulócsoporttal, 86 gyermekkel. 1955-56-ban, valamint 1963-65 között dolgozók iskolája is működött.

1979-ben bővült az iskola. A felső épület tantermei már kevésnek bizonyultak, ezért a magtár feletti területen további három osztályt építettek, ez lett az alsó tagozat épülete.

A rendszerváltást követően az iskola irányítása alá sorolták a művelődési házat, könyvtárat is, 1989. szeptember 1-től Általános Művelődési Központként működött.

1996. évben az általános iskola felvette Lengyeltóti János nevét, erre a napra emlékezve, minden év májusában névadó ünnepséget szerveznek, a rendezvényt a kistérségi szinten meghirdetett Zselic hangjai szavalóverseny színesíti.

Az iskola 2007-2011-ig Almamellék, Mozsgó, Somogyhárságy települések intézményi társulásának tagintézménye volt. 2011-től a Szigetvár - Dél-Zselic Többcélú Kistérségi Társulás tagintézménye lett. 2013. január 1-től a fenntartó a Szigetvári Klebelsberg Intézményfenntartó Központ.

Az intézmény neve Zrínyi Miklós Középiskola Mozsgói Lengyeltóti János Általános Iskolája, mely Almáskeresztúr, Csertő, Mozsgó, Szulimán községek gyermekei nyolcosztályos iskolai ellátását biztosítja.

ÓVODA

1973. decemberétől kétszoportos körzeti óvoda várja a kisgyermeket.

Azóta folyamatosak a felújítások, karbantartások: csoportszobák kisbútorainak cseréje 2002, víz- és szennyvíz vezetékek cseréje 2005, homlokzat korszerűsítése 2007 és 2008, nyílászáró-csere 2007, központi fűtés 2013.

Többszöri tulajdonosváltást követően 2013. július 1-től ismét közvetlenül az önkormányzatok alá tartozik a konyhával együtt. Az intézményegység neve Mozsgói Óvoda és Bölcsőde, Konyha. Fenntartó a Mozsgói Intézményfenntartó Önkormányzati Társulás.

oldal

57

MŰVELŐDÉS, KÖZÖSSÉGI ÉLET

Mozsgó községben a lakók művelődés iránti igényét a XIX. század végén és a XX. század elején az olvasókörok, egyletek megléte bizonyítja:

1873 Mozsgói Iparos Olvasó Kör
1894 Mozsgói Katolikus Népkör
1904 Mozsgói Olvasóköör
1913 Polgári Olvasóköör

Az 1920-as évektől a hazafias és vallási nevelés előtérbe került. A fiúk, férfiak levegőegyesületekbe (KALOT) szerveződtek, a lányokat a különböző főző- és varrótanfolyamokon készítették fel a felnőtt életre.

Kedveltek voltak a színpadi előadások, melyeken gyerekek és felnőttek egyaránt szerepeltek. A Délvidék című napilap 1929. áprilisában a Bíró leánya népszínmű sikeréről számol be. Méltatja a rendező - az akkori iskolaigazgató - Jozipovich István munkáját.

KULTÚRHÁZ

1952-ben állami tulajdonba került a kastély, télikertje lett az első kultúrterem és az első mozivetítés színhelye.

1958. októberében nyitották meg a volt Batthyány-féle uradalmi istállóból átalakított művelődési házat. Nyolc helyiségében kapott helyett a 180 fő befogadására alkalmas nagyterem, könyvtár, klubhelyiség, iroda, mozigépház, öltözők.

A kultúrház a szomszédos községek kulturális igényeit is kielégítette, 1963-tól központi művelődési körzet lett. A szabadidő tartalmas eltöltését szolgálták a mozivetítések, színházak vendégjátékai, könnyűzenei koncertek és egyéb rendezvények.

Ez mellett kiállításokat, műsorokat szerveztek, szakkörök, klubok működtek.

1967. október 8-án a kultúrház
felvette a Kazaliczky Antal
Művelődési Ház nevet.

1978-ban honismereti-néprajzi gyűjteményt alakítottak ki.

A falu bekapcsolódott egy országos mozgalomba, 1984 nyarán Ormánsági vándortábor kezdte meg működését. A kultúrház udvarán sátorozásra, főzésre, tisztálkodásra alkalmas helyet alakítottak ki. A belföldi vendégek mellett külföldi táborozókat is fogadtak, 1991-ig működött.

A könyvtár többszöri költözést követően a kultúrházzal szemben lévő régi cselédlakásban kapott helyet 1983-ban, itt működött a rendszerváltásig. A kultúra közvetítésének helyszínei a 70-es, 80-as évek állapotát tükrözték mind külső, mind belső megjelenésében.

A könyvtár a Batthyány utca 13. szám alatt lévő volt orvosi rendelőbe költözött 2003-ban.

A kultúrház épületén 2007-ben nagy felújítást végeztek.

2011-től új, modern belső tér fogadja a látogatókat.

KULTURÁLIS ÉLET, KÖZÖSSÉGÉPÍTÉS

Mozsgó nagyszabású rendezvényei a Mozsgói Kakasfesztivál, Mozsgói napok, Zselici túra. E kiemelt programok mellett egész évben zajlanak kulturális, szórakoztató rendezvények a településen.

Első alkalommal 1975-ben rendezték meg a Zselici túrát. A túra útvonala az Almáskeresztúrt Mozsgóval összekötő Ezüsthárs-tanösvényen vezet. A résztvevőknek elméleti és ügyességi feladatokat kell megoldaniuk, eközben rácsodálkozhatnak a természet szépségeire.

Zselici túra

A Mozsgói napok rendezvénysorozat lakóhelyünk múltját, jelenét, megannyi értékét mutatja be. A többnapos rendezvény számos programmal várja a község lakóit, az elszármazottakat és az érdeklődőket: Mozsgó gyöngyszemei műsor, fotó- és irodalmi pályázat, kiállítások, helytörténeti vetélkedő, búcsú és vásár.

2010 Lengyeltóti János: Mozsgó múltjából című könyv kiadása

2012 Művelődési ház névadó ünnepe

2013 Mozsgói Retro Napok

2014 Mozsgó története képekben kiadvány és képeslap megjelentetése

46. kép

Az első mozsgói vásár 2012

VÁSÁR

1817. május 2-án Mozsgó helység országos vásárok tartására nyert szabadalmat, helye a temető előtti legelő volt. Az 1920-as években évente két vásárt tartottak, húsvét harmadnapján és június 24-én Szentiván napján. Ezen alkalmakkor nemcsak a vásártéren, hanem a Freifogel kocsmában is főztek, borjút sütöttek, mulatságot rendeztek.

Az 1958-as Kincses Kalendárium az országos vásárok közé sorolja Mozsgó vásárait: április 16., június 27., október 9.

2011. április hónaptól, havi rendszerességgel, újra megszervezésre kerültek.

2014-ben a nagyobb rendezvényekhez kapcsolódóan tartottunk termelői vásárokat.

MOZSGÓI KAKASFESZTIVÁL

“Ha mozsgói a kakas, üssed, nem lesz majd nyakas”! Lengyeltóti János

“A település kulturális, hagyományőrző értékeiről a legnagyobb rendezvényén, a júliusi Mozsgói Kakasfesztiválon ad számot. A nagyszabású programsorozat a kakasütés ősi, hagyományos népszokására épít.

Régen húsvét másnapján, tavaszünnepi játék volt. A falu legényei húsvét első napján összeálltak és délidőben végigjárták a házakat. Köszöntőt mondtak, melynek során meghívták a ház gazdáit a holnap “létánia után a kokasütésre”, valamint pénzt gyűjtöttek a falu legszebb kakasának megvásárlására.

Másnap délelőtt megásták a gödröt, kijelölték a 10 m átmérőjű kört. A papírszalaggal feldíszített kakast úgy beásták az előkészített gödörbe, hogy csak a feje állt ki a nyakával.

A játékvezető legény “eladó a kakas” felhívással ütésre toborozta a legényeket. A két felelős bíró a jelentkezőknek szorosan bekötötte a szemét, kezébe adta a cséphadarót, és jól megforgatta. Az eleresztett legény a körben forgott, és a közönség bekiabálására próbálta ütni a kakast:

Üss!... Üss!... Ne üss!... Ne üss!... Rám hallgass!... Ne üss!... Ütni csak egyszer volt szabad. A kakas fejét eltaláló legény diadalmasan emelte magasra a zsákmányt. Ő volt a nap, az év hőse, az esti bál első legénye.”

(Lengyeltóti János)

Az élő kakas helyett manapság már virágcserepet ütnek a legények, de a versenyző biztatása, a felfokozott izgalom jellemzi most is a küzdelmet. A kakasütés népszokása bekerült a magyar értéktárba.

47. kép

48. kép

49. kép

Az első fesztivált 2011-ben rendeztük meg.
A negyedik fesztiválon már tízezer látogatót fogadtunk.

A rendezvény kiemelt programjai: kakasütés, kakas választás, kakas szépségverseny, kakasfőző verseny, népek tánca, könnyűzenei fellépők, tűzijáték, bál kakasszóig.

KOMMUNIKÁCIÓ

Többféle információs csatornán keresztül követhető a község élete.

2010. december hónapban jelent meg Mozsgó Község Önkormányzatának információs lapja **MOZSGÓ** címmel. Havonta 16 oldalon keresztül értesülhetnek az olvasók a falu eseményeiről, programjairól, az önkormányzat és a testület munkájáról, olvashatnak Mozsgó nevezetességeiről, látnivalóiról, kulturális életéről, múltjáról és jelenéről.

Egyre többen látogatják és használják a világhálót, ezért nagyon fontos, hogy közösségünk is jelen legyen az interneten. Mozsgó község rendelkezik hivatalos weboldallal, facebook profillal, melyeket folyamatosan aktualizálunk az érdeklődők számára.

www.mozsgo.hu

www.facebook.com/mozsgo

Mozsgó település statisztikai adatai 2014. január 1-jén (KSH)

Terület 2176 hektár

A lakónépesség száma 1005 fő

A lakások száma 338

TARTALOM

MOZSGÓ, A ZSELIC ÉKSZERDOBOZA	4
EMLÉKEK ŐRZŐI	10
Lengyeltóti János	
Péteri Ferenc	
DOMBORÓ ... MOSGOW... MOZSGÓ	12
A TELEPÜLÉS ARCULATÁNAK KIALAKULÁSA	14
TEPLOM, AZ ÚR HÁZA	16
URADALMI KÖZPONT	18
KASTÉLY... ..	20
SZOCIÁLIS OTTHON	22
SÍRKÁPOLNA	24
KASTÉLYPARK.	26
TEMETŐ	30
TOLLAL, ECSETTEL... ..	32
Kacaliczky Antal	
Kada Alajos	
KÖZIGAZGATÁS... JEGYZŐSÉG... TANÁCS... ÖNKORMÁNYZAT ..	34
KÖZLEKEDÉS	36
Megy a gőzös.	
Járművel az utakon	
Buszközlekedés	
INFRASTRUKTURÁLIS FEJLŐDÉS.	41
POSTA	43
IPAR, SZOLGÁLTATÁS, KERESKEDELEM... ..	44
MEZŐGAZDASÁG	46
VÁLLALKOZÓ ÖNKORMÁNYZAT	48
EGÉSZSÉGÜGY	50
ISKOLA	52
ÓVODA	56
MŰVELŐDÉS, KÖZÖSSÉGI ÉLET... ..	58
KULTÚRHÁZ... ..	60
KULTURÁLIS ÉLET, KÖZÖSSÉGÉPÍTÉS	64
Vásár	
Mozsgói Kakasfesztivál	
KOMMUNIKÁCIÓ	70
KÉPJEGYZÉK	74

KÉPJEGYZÉK

BORÍTÓ KÉPEK

címlap Ken Owen

hátlap Herczeg József Tamás

Balogh Beatrix 1. 4. 16. 31. 33. 36. 39. 41. 42. 48. 49. 51.

Gaál Barna 7. 13.

Gaál Szabina 56.

Herczeg József Tamás 2. 3. 5. 14. 15. 17. 19. 24. 30. 34. 35. 37. 38. 40. 44. 46.

Molnár Zsolt 6. 10. 11. 18. 20. 21. 25. 29. 47.

©Ken Owen 8.9. 12. 27. 28. 32. 43. 45. 50. 52. 53. 54. 55.

Szijártó Erik 22. 23. 26.

MOZSGÓ TÖRTÉNETE KÉPEKBEN

Kiadja
Mozsgó Község Önkormányzata
Szigetvári Térség Fejlődéséért Egyesület
Mozsgóért Egyesület

Mozsgó 2014

Felelős kiadó
Kovács Zsolt polgármester

Szerkesztette
Puskásné Horváth Éva
Bege Amália, Zsibrita Lászlóné

Kötetternv és tördelés
Győri Zsuzsi

Nyomdai munkák
Molnár Nyomda és Kiadó Pécs
Felelős vezető Molnár Csaba

ISBN 978-963-12-0428-5

“Szeretném Mozsgó történetét úgy összegyűjteni, hogy utódaim ne álljanak olyan ismeretlenül a falu múltjával és életével szemben, mint én álltam. Szeretnék emléket hagyni ennek a zselici falunak a múltjából, hogy legyen bizalma a magyar jövőhöz.”

Lengyeltóti János gondolatai, melyeket az 1940-es években jegyzett le, követőkre talált. Az általa és mások által összegyűjtött anyagot megőriztük, feldolgoztuk, kiegészítettük.

Ez a kiadvány, a fontosabb történésekre fókuszálva kívánja bemutatni Mozsgó fejlődésének történetét, legfrissebb eredményeit.

Mozsgó 2014